

Genel Anestezi Altında Çocukta Diş Tedavisi

Prof. Dr. A. Gülhan (), Doç. Dr. N. Sandallı (*)*

Dişhekimi için ideal hasta, koltukta sakin ve rahat bir şekilde oturan ve hekime yardımcı olan hastadır. Fakat, özellikle pedodontistler tedavi edecekleri çocuk hastalarda her zaman bu koşulları bulamazlar. Bu durumda başvurulması gereken çarelerden birisi ve en önemlisi «genel anestezi» altında çalışmaktır. Bu da ancak çok özel durumlarda ve bir hastahane ortamında gerçekleştirilebilir.

Genel anestezi altında çalışmanın pekçok yararları vardır.

— Herşeyden önce hasta üzerinde çabuk ve ağrısız çalışma olanağını sağlar.

— Çocuk tarafından kan alınımı ve yapılan iğnelerin dışında herhangi bir tepki ile karşılaşmak olasılığını ortadan kaldırır.

Fakat genel anestezinin sakıncalarını da gözönünde bulundurmamak gerekir.

— Anestezi öncesi ve sonrası alınan tıbbî tedbirlerle minimuma indirgenmekle birlikte gene de %0.03 oranında ölüm olasılığı vardır.

— Genel anestezi, bir ekip çalışması ve özel materyal gerektirir. Bu nedenle anestezi altında tedavi edilecek çocukları bir araya toplamalıdır.

(*) I.Ü. Dişhek. Fak. Pedodonti Anabilim Dalı Öğretim üyesi.

Genel anestezi endikasyonları aşağıdaki gibi sıralanabilir :

1 — Enkoordinasyon Nedeniyle Tedavileri Olanaksız Çocuklar :

- Motör serebral bozukluğu gösterenler,
- Athetozikler (mobil spasm),
- Korerigler.

2 — Organik Sakatlığı Olan Çocuklar :

- Epileptikler,
- Sağır-dilsizler,
- Lokal anesteziyelere allerjileri olanlar,
- Fokal infeksiyon nedeni ile çok sayıda tedavi ve çekim gerektiren çocuklar (bu tip çocuklarda kuvvetli bir antibiotik tedavisi gerekli olduğundan aşırı antibiotik vermemek için...) narkoz altında tek seansta tedavi en uygundur,
- Başta mongoloid'ler olmak üzere orta ve ağır şiddette debil çocuklar, (hafif debiller bazan koltukta tedaviye razı olurlar, bazan da güç çocuklar sınıfına girerler).

Güç çocuklar, değişik kategoride çocuklardan oluşur. Bu çocuklar karşısında iki tip davranışta bulunulabilir :

- Kuvvet kullanmak ki hiçbir sorunu çözemez,
- Ya da iyi davranarak çocuğu yola getirmek.

Birinci davranış, yani kuvvet kullanmak, sakıncalı olmakla birlikte, maalesef günümüzde bile hâlâ zaman zaman başvurulan bir yöntemdir. Bazan çocuğun direnci hekimin kuvvetinden fazla olabilir, ya da çok kısa bir zaman için kuvvetle çocuğa üstünlük sağlanabilir ve komşu dişlerde veya çocuğun vücudunda zarara yol açabilir, fakat en büyük sakıncası çocukta uyandıracığı psişik yaralanmadır. Böyle bir çocuk karşısında ilk yapılması gereken işlem sakinleştirici bir premedikasyondur ve çok kez de başarılı olur. Fakat bazan çocuğun endişesi patolojik bir hâl alabilir, o zaman yapılması gereken bir nöro-psikiyatir ile işbirliğidir. Bazan bu işbirliği yararlı olabilir ve çocukta kısa süreli tedaviler yapılabilir. Çocuğun psişik durumu ciddi bir şekilde bozulmuşsa, yapılacak iş genel anestezi altında çalışmaktır. Genel anesteziyi ise mutlaka bir psiko-terapi izlemelidir (1).

Genel anestezi altında çalışmaya karar verildiğinde en büyük görev de şüphesiz artık anesteziyolojiste düşmektedir. Uygulanacak olan tam bir genel tıbbî muayenedir.

Araştırılacak hususlar :

- Trakeal entübasyonun muhtemel güçlükleri (büyük lokal iltihabî lezyonlar v.b....) ve burun yolu ile entübasyon yapma olasılıkları,
- Perfüzyon güçlükleri,
- Hasta tarafından alınan ilâçların kontrolü (antikoagülanlar, kortizon deriveleri v.b.),
- Allerjik bir reaksiyon olup olmadığı (özellikle antibiotiklere),
- Eski bir glokom vak'ası olup olmadığı (bu durumda atropin yapılmaz),
- Çocuğun diabetik olup olmadığı,

Anesteziiden hemen önce :

- Bir kan transfüzyonu olasılığı gözönünde tutularak hastanın kan grubu,
- Kanama zamanı,
- Pıhtılaşma zamanı,
- Lacet testi,
- Pıhtı'nın büzüşmesi saptanmalıdır (2).

Bütün bunlardan sonra artık çocuk genel anesteziye hazırdır. Anesteziiden önce premedikasyon zorunludur. Bunun üç amacı vardır.

- Hastayı sakinleştirmek,
- Hastayı anestezinin etkisine hazırlamak,
- Kusma, farinks spazmı, öksürük v.b. gibi durumları önlemek.

Bu işlemler için kullanılan çok çeşitli ilâçlar vardır. Bunlar, çocuğun psikik durumu, ağırlığı, genel durumu uygulanacak anestezinin tipine göre seçilirler.

Standart bir premedikasyon yoktur. Bu, her hastaya göre saptanır. Alınacak ilâçlar anesteziyolojist tarafından tesbit edilir. Premedikasyon şu yollarla yapılabilir.

- Anesteziiden bir gece önce ağız yolu ile uygun bir barbitürat ya da bir trankilizan,

— Anestezi, sabah eğer müdahale geç saatte yapılırsa, rektal yolla, ya da intra müküler bir barbitürat ya da trankilizan ile,

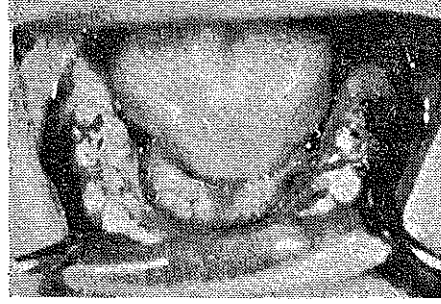
— Anesteziden 45 dakika önce morfin derivesi, antihistaminik, belladon derivesi intra müküler verilmelidir (3).

VAK'A

3.5 yaşında bir erkek çocuğu. Özgeçmişinde normal zamanda doğduğu, çocukluk hastalıklarından henüz hiçbirini geçirmediği saptandı. Doğumundan bu yana aşırı derecede kusma refleksi nedeni ile ancak yumuşak gıdalarla beslenebildiği ve bunun yanısıra çikolata ve şekerli süte fazla düşkünlüğü olduğu ve dişlerindeki ağrılar nedeni ile Pedodonti polikliniğine başvurduğu öğrenildi. Yapılan klinik muayenede yaygın çürük gösterdiği saptandı (Resim : 1-2).

Resim : 1 — Hastanın üst çenesindeki dişlerde yaygın çürük lokalizasyonları.

Resim : 2 — Alt çene dişlerinde yaygın çürükler.

Hastaya önce normal klinik tedavisi denenmek istendi, fakat daha önce değinilen aşırı bulantı refleksi yüzünden ağzına hiçbir yabancı cisim sokulamadığından genel anestezi altında tedavisine karar verildi.

Tedaviden önceki gece ve tedavi sabahı *Dolviran* va *Paramax* süppozituar ile hasta hazırlandı.

Genel anestezi Fakültemiz Diş-Çene Hastalıkları ve Cerrahisi Anabilim Dalı anesteziyolojisti tarafından uygulandı.

Nazo-gastrik tüp ile mide boşaltıldı. Yüz özel soğutma uygulanarak hipertermi önlendi. Anestezi süresince kalb sesleri prekardiyal stetoskop ara-

cihği ile sürekli olarak izlendi. Endikasyon, Succinyeholin verimi, trakeal intübasyon ve anestezinin sürdürülmesi sırasında ritm düzensizliği saptanmadı.

Genel anestezi 2 saat 40 dakika sürdü. Bu süre içerisinde 10 diş tedavi edildi. Her iki çenedeki süt azılarına vital amputasyon uygulandı (Resim : 3). Üst kaninlere normal dentin dolguları yapıldı. Diş başına düşen tedavi süresi 16 dakika idi.

Resim : 3 — Hastanın tedaviden sonraki panoramik radyografisi.

Hasta tedaviden bir hafta sonra kontrole çağırıldı. Hiç ağrısı olmadığı ve rahatlıkla çiğneyebildiği ve alınan panoramik röntgende de tedavinin başarılı olduğu saptandı. Hastanın 20 gün sonraki kontrolünde 3 kilo aldığı ve genel durumunun iyi olduğu öğrenildi. Bir ilginç nokta da, narkoz altında tedavisi yapılan çocuğun sonraki kontrollerde kolaylıkla koltuğa oturması ve muayene sırasında herhangi bir direnç göstermemesinin saptanması oldu.

Anestezi altında yapılacak tedavi işlemleri :

Ashnda, koltukta yapılandır pek farklı değildir, ancak yapıldığı koşullar bu işlemlere bir özellik kazandırır.

Gerekli ekipman normalde kullanılanın aynıdır. Yüksek devirli bir tur, bir röntgen cihazı bunların başında gelir.

Tedavi sırasında en dikkat edilmesi gereken durum, hastanın duyarlık hissinin ortadan kalkmasıdır, ilerisi için en küçük bir riski bile göze almamak için tedavinin emin ve uzun süreli olmasını sağlamak gerekir. Bu koşullar gerçekleştirilemeyeceklerse en iyisi çekime başvurmaktır.

Ö Z E T

Bu makalede çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisinin koşulları anlatıldı ve normal tedavi koşulları sağlanamadığı takdirde, genel anesteziye başvurmanın yararlarına ve sakıncalarına değinildi. Genel anestezi indikasyonları sıralanarak, bunlar arasında en sık rastladığımız «Güç çocuklar»ın genel anesteziye başvurmadan önce hangi yollara başvurularak normal tedavinin deneneceğinden bahsedildi.

Bir hastane ortamında genel anestezi altında çalışmaya karar verildikten sonra, bir anesteziyolojist ile işbirliği kurarak, çocuğun tam bir genel tıbbî muayeneden geçirilmesi gerektiği belirtilerek, bu muayenede araştırılacak hususlar anlatıldı. Bu genel bilgilerden sonra, genel anestezi altında bir seansta tedavisi yapılan bir vak'a rapor edildi.

Hasta 3.5 yaşında özgeçmiş normal bir erkek çocuğu idi. Doğumundan bu yana aşırı derecede kusma refleksi nedeni ile ancak yumuşak gıdalarla beslenebildiği ve bunun yanı sıra şekerli maddelere fazla düşkün olduğu ve dişlerindeki ağrılar nedeni ile Pedodonti polikliniğine başvurduğu öğrenildi.

Hastaya önce normal klinik tedavisi denenmek istendi, fakat aşırı bulantı refleksi yüzünden ağzına hiçbir yabancı cisim sokulamadığından genel anestezi altında tedavisine karar verildi.

Tedaviden önceki gece ve tedavi sabahı hasta anesteziyolojist tarafından hazırlanarak anestezi uygulandı.

Genel anestezi 2 saat 40 dakika sürdü. Bu süre içinde 10 diş tedavi edildi. Her iki çenedeki süt azalarına vital ampütasyon uygulandı, üst kaninlere normal dentin dolguları yapıldı. Diş başına düşen tedavi süresi 16 dakika idi.

Hasta tedaviden bir hafta sonra kontrole çağırıldı. Hiç ağrısı olmadığı, rahatlıkla çiğneyebildiği ve alınan panoramik röntgende de tedavinin başarılı olduğu saptandı. Hastanın 20 gün sonraki kontrolünde 3 kilo aldığı ve genel durumunun iyi olduğu öğrenildi.

S U M M A R Y

In this article, the treatment of teeth under general anesthesia in children is outlined. The useful and harmful effects of general anesthesia is generally described. If normal treatment conditions does not exist it would be how helpful for us to use general anesthesia under those circumstances were briefly explained.

The indications of general anesthesia were summerized and between these the most frequent one which is called «*Diffucult Children*» is treated under general anesthesia. It was also explained what could be done before general anesthesia in order to work normally.

The child was hospitalized after it was decided to work under general anesthesia (with the coordination of an anesthesiologist) of course child was examined and checked up by a physician over all and the factors which is important with this inspection were briefly explained. After this general health control patient was treated under general anesthesia in a single visit.

Case Report

Patient was 3.5 years old and his medical background was normal except since his birth he had a vomitting reflex which caused him to eat only soft foods. He also liked to eat sweets. He complained of pains in his teeth and because of this he attended our clinic.

Normal clinical treatment was tried first but when dental instruments were applied to the mouth he started womitting therefore it was decided to treat him under general anesthesia.

The night before the treatment day and that morning patient was prepared by the anesthesiologist and anesthesia was applied.

General anesthesia lasted 2 hours and 40 minutes. During this time 10 teeth were treated. Vital amputation was made on decidious molars in both jaws and dental restorations were made on maxillary canines. The treatment time for each tooth was 16 minutes.

Patient was called for a check-up one week after the treatment. It was seen that he had no pain, no discomfort during mastication. The panoramic x-ray showed that the treatment was succesful. After 20 days of the treatment patient got 3 kg of body weight and he was very good in condition.

KAYNAKLAR

- 1 — Bordais, M. : Traitements Dentaires Sous Anesthésie Générale Chez l'Enfant, *La Pedodontie Franc.* 1: 79, 1967.
- 2 — Gülhan, A. : Pedodonti Ders Kitabı, Yenilik Basmevi, İstanbul, 1974.
- 3 — Tutan, A. : Dişçkimliğinde Ambulatuvar Genel Anestezi, *Dişh. Fak. Derg.* (İstanbul), 4: 325, 1970.